

Toetsing Flora- en faunawet

in verband met de voorgenomen bouw van drie woningen aan de Groningerweg te Eelderwolde, gemeente Tynaarlo

Rapport 2013-025

E. van der Ploeg

koeman en bijkerk bv
ecologisch onderzoek en advies

Toetsing Flora- en faunawet

in verband met de voorgenomen bouw van drie woningen aan de
Groningerweg te Eelderwolde, gemeente Tynaarlo

Rapport 2013-025

E. van der Ploeg

koeman en bijkerk bv

ecologisch onderzoek en advies

bezoekadres	oosterweg 127 Haren
postadres	postbus 111 9750 AC Haren
telefoon	050 8200018
telefax	050 8200013
email	info@koemanenbijkerk.nl
website	www.koemanenbijkerk.nl

Colofon

Opdrachtgever	De heer L. van Kammen, Groningerweg 131, 9766 TN Eelderwolde
Titel	Toetsing Flora- en faunawet in verband met de voorgenomen bouw van drie woningen aan de Groningerweg te Eelderwolde, gemeente Tynaarlo
Auteurs	E. van der Ploeg
Datum	28 maart 2013
Pagina's (inclusief bijlagen)	29
Projectnr	2013-057
Rapportnr	2013-025
Status	Definitief
Akkoord	Drs. G.J. Berg (medewerker ecologie en natuur)
Paraaf	

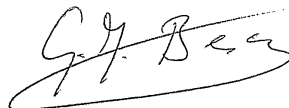

Foto omslag: Het perceel aan de Groningerweg 23a

Deze publicatie kan geciteerd worden als:

van der Ploeg, E. 2013. Toetsing Flora- en faunawet in verband met de voorgenomen bouw van drie woningen aan de Groningerweg te Eelderwolde, gemeente Tynaarlo. Rapport 2013-025, Koeman en Bijkerk bv, Haren.

© Koeman en Bijkerk bv / De heer L. van Kammen

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Koeman en Bijkerk bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Koeman en Bijkerk bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede schade welke voortvloeit uit toepassingen van resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Koeman en Bijkerk bv; opdrachtgever vrijwaart Koeman en Bijkerk bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Inhoudsopgave

Samenvatting	7
1 Inleiding	9
1.1 Achtergrond	9
1.2 Doel	9
1.3 Opzet	10
1.4 Volledigheid	10
2 Wettelijk kader	11
2.1 Flora- en faunawet	11
2.2 Gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998	15
2.3 Soorten van de Nederlandse Rode Lijst	16
3 Huidige natuurwaarde onderzoeksgebied	19
3.1 Gebiedsbeschrijving	19
3.2 Speciale Beschermingszones	20
3.3 Bronnenonderzoek	20
3.4 Waargenomen soorten	21
3.5 Gebiedspotenties	22
4 Conclusies en aanbevelingen	25
4.1 Gevolgen van de ingreep en mitigerende maatregelen	25
4.2 Eindconclusie	26
5 Literatuur	27
Bijlage I Waargenomen soorten in het plangebied en hun beschermingsstatus	29

Samenvatting

In opdracht van de heer L. van Kammen te Eelderwolde, heeft Koeman en Bijkerk bv een toetsing van de Flora- en faunawet uitgevoerd in verband met de voorgenomen bouw van drie woningen aan de Groningerweg te Eelderwolde, gemeente Tynaarlo. Het plangebied bestaat uit twee los van elkaar gelegen deelgebieden met een totale oppervlakte van circa 0,5 ha. Momenteel bestaat het plangebied voornamelijk uit bosschages op venige grond. Daarnaast is enige bebouwing in het gebied aanwezig. In de twee deelgebieden zullen in totaal drie woningen worden gebouwd. Voor de voorgenomen ingreep zal de bestaande bebouwing worden verwijderd.

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde soorten aangetroffen waarop de ingreep negatieve effecten zal hebben. Wel werd buiten de zes beschermde vogelsoorten de lichtbeschermde Mol aangetroffen. Deze soort valt binnen het lichtste beschermingsregime (tabel 1 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet), waarvoor sinds 23 februari 2005 een algemene vrijstelling in het kader van de Flora- en faunawet wordt verleend bij, onder andere, ruimtelijke ontwikkelingen.

Er zijn geen sporen aangetroffen van vleermuizen. De kans dat vleermuizen de aanwezige bebouwing gebruiken als verblijfplaats is vanwege de aard van de bebouwing met een grote mate van zekerheid uit te sluiten. Wel kunnen in en rond het plangebied foeragerende vleermuizen voorkomen. Negatieve effecten van de nieuwbouw in het gebied op het foerageergebied van vleermuizen zijn uit te sluiten.

Nesten van vogels zijn in het gebied niet aangetroffen. Het is echter niet uit te sluiten dat enkele algemene vogels van bos en struweel in het gebied tot broeden komen. Nesten van deze soorten zijn echter niet jaarrond beschermd. Bij eventuele kap van bomen dient te worden gecontroleerd of er broedvogels in aanwezig zijn. Wanneer dit het geval is dient met de kap te worden gewacht tot de nestactiviteit is beëindigd.

De ophoging van het houtsnipperpad met woudzand heeft niet geleid tot verslechtering van de natuurwaarden in het gebied. Omdat de ophoging niet heeft geleid tot een voldoende verbetering van de begaanbaarheid, dient het pad echter op een andere manier te worden verstevigd. Een vlonderpad is hiervoor een mogelijke optie. Verwijdering van het opgebrachte woudzand wordt niet noodzakelijk geacht.

Om de natuurwaarde van het gebied te verhogen wordt aanbevolen enkele plantensoorten in het gebied aan te planten. De beste locaties hiertoe liggen in de drogere delen van het gebied, op die plaatsen waar het meeste zonlicht doordringt. Aanplant van Vuilboom, Koninginnenkruid en Look-zonder-look is aanbevelenswaard, waarbij dient te worden aangegeven dat enige verruiging met Grote brandnetel voor verschillende soorten dagvlinders eveneens de mogelijkheden vergroot.

Om amfibieën betere mogelijkheden te geven in het gebied wordt aanbevolen om de aanwezige sloten te schonen. De dikke laag ingevallen blad en de daaronder gelegen sliblaag zorgen voor een weinig ideale situatie voor voortplanting van amfibieën.

Wanneer deze voedselrijke laag wordt verwijderd en de waterdiepte wordt vergroot nemen de kansen voor met name de Bruine kikker en Kleine watersalamander toe.

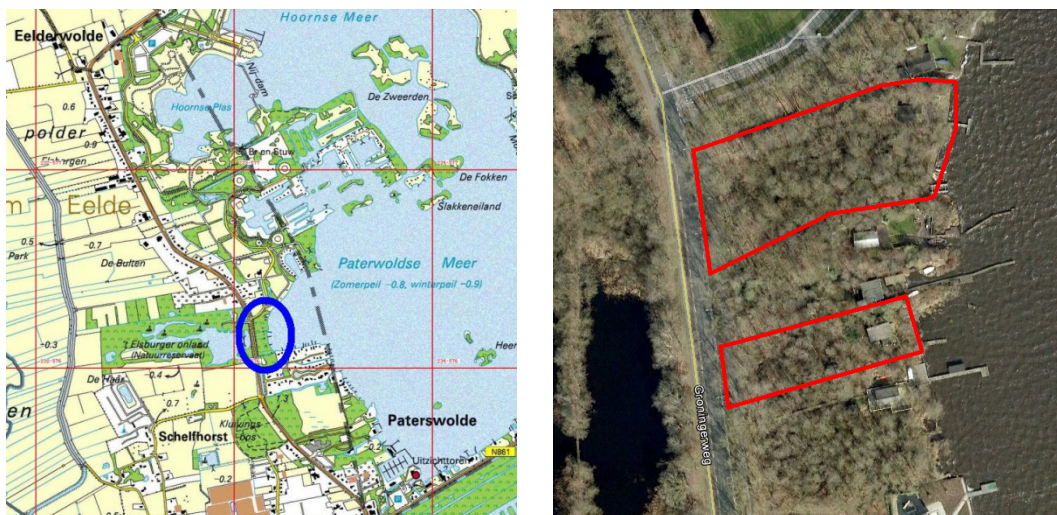
In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen Natura 2000-gebieden of gebieden die deel uitmaken van de EHS waarop de ingreep een negatief effect zou kunnen hebben.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

In opdracht van de heer L. van Kammen te Eelderwolde, heeft Koeman en Bijkerk bv een toetsing van de Flora- en faunawet uitgevoerd in verband met de voorgenomen bouw van drie woningen aan de Groningerweg 23, 27 en 27a te Eelderwolde, gemeente Tynaarlo. Het plangebied bestaat uit twee los van elkaar gelegen deelgebieden met een totale oppervlakte van circa 0,5 ha. Momenteel bestaat het plangebied voornamelijk uit bosschages op venige grond. Daarnaast is enige bebouwing in het gebied aanwezig. In de twee deelgebieden zullen in totaal drie woningen worden gebouwd. Voor de voorgenomen ingreep zal de bestaande bebouwing worden verwijderd.

Het plangebied bevindt zich binnen het kilometerhok met de Amersfoort coördinaten 233-576 (Figuur 1). Een kilometerhok is een vastgelegd gebied van 1x1 km dat als standaard dient voor het inventariseren van de flora en fauna door de Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's).

Figuur 1 Links de globale situering van het plangebied binnen het km-hok 233-576 (blauw omcirkeld). Rechts een luchtfoto met rood omlijnd de twee deelgebieden (bron: Google Earth).

1.2 Doel

Doel van het onderzoek was het toetsen van de voorgenomen ingreep aan de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet. Hiertoe moest voor eventueel aanwezige beschermde soorten worden nagegaan of de voorgenomen ingreep naar verwachting leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen. Bij verwachte overtreding van verbodsbepalingen moet worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat ontheffing van de Flora- en faunawet moet worden aangevraagd (zie 2.1). Daarnaast moest worden nagegaan of er eventuele negatieve effecten te verwachten zijn op beschermde natuurgebieden in de omgeving (zie 2.2).

1.3 Opzet

Tijdens het veldbezoek op 21 maart 2013, is het hele plangebied onderzocht op geschiktheid voor en het voorkomen van alle voor de Flora- en faunawet relevante planten- en diersoortgroepen. Het bestaan van beschermde natuurgebieden, Natura 2000-gebieden en gebieden die deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), in of rond het plangebied werd nagegaan bij het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I). De beschikbaarheid van bestaande inventarisatiegegevens uit het gebied werd nagegaan bij het Natuurloket, een stichting die de gezamenlijke Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's) vertegenwoordigt.

In dit rapport worden de resultaten van de quickscan beschreven. Hierbij worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke beschermde soorten zijn in het plangebied (en de directe omgeving) aanwezig en/of kunnen hier verwacht worden?
- Wat is het effect van de voorgenomen ingreep op de aanwezige beschermde soorten?
- Worden er verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden, en zo ja welke?
- Zijn er mogelijkheden voor mitigatie en/of compensatie?
- Is nader onderzoek noodzakelijk?
- Moet er een ontheffing worden aangevraagd?

1.4 Volledigheid

Het uitgevoerde onderzoek betreft een quickscan. Binnen de beperkte tijd van het veldonderzoek is nooit met zekerheid vast te stellen dat alle aanwezige soorten zijn waargenomen.

Daarnaast valt voor de meeste soortgroepen de optimale periode voor inventarisatie in het late voorjaar of de zomer. Het is niet mogelijk om in het vroege voorjaar een volledige inventarisatie van alle soortgroepen uit te voeren. Op grond van de beknopte gegevens van het Natuurloket en het veldbezoek in maart 2013, denken wij echter dat de kans op het voorkomen van beschermde soorten in het plangebied goed kon worden ingeschat.

2 Wettelijk kader

De Natuurbeschermingswet dateert uit 1967. Deze voldeed niet aan de verplichtingen van de internationale verdragen en de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn (Anonymus 1979, 1992). Daarom is het Nederlandse natuurbeschermingsrecht aangepast. In 2002 is de Flora- en faunawet (Anonymus 1998, 2000) van kracht geworden waarin de soortenbescherming is opgenomen en in oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 ten behoeve van de bescherming van natuurgebieden in werking getreden. De laatste wijzigingen aan de Natuurbeschermingswet zijn van kracht sinds de invoering van de Crisis- en herstelwet uit 2010. De teksten voor dit hoofdstuk zijn grotendeels ontleend aan de website van het voormalig ministerie van LNV (www.minlnv.nl, nu te vinden op www.rijksoverheid.nl).

2.1 Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet is het soortenbeschermingsdeel van de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn geïmplementeerd evenals het CITES¹-verdrag. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten.

Beschermde soorten

Onder de Flora- en faunawet zijn de volgende soorten als beschermd aangewezen:

- een aantal inheemse plantensoorten;
- alle van nature in Nederland voorkomende soorten zoogdieren (met uitzondering van Zwarte rat, Bruine rat en Huismuis);
- alle van nature op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie voorkomende vogelsoorten;
- alle van nature in Nederland voorkomende amfibieën- en reptielensoorten;
- alle van nature in Nederland voorkomende vissoorten (met uitzondering van soorten genoemd in de Visserijwet 1963);
- een aantal overige inheemse diersoorten;
- een aantal uitheemse dier- en plantensoorten.

Zorgplicht en verbodsbepalingen

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen en de wet bevat een aantal verbodsbepalingen om er voor te zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust gelaten worden (alleen de relevante verbodsbepalingen worden hier genoemd).

- Artikel 2: Zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren

¹ CITES is het verdrag dat de internationale handel van in het wild levende dier- en plantensoorten reguleert teneinde uitsterven van soorten door overexploitatie te voorkomen.

betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat;

- Artikel 8: Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen;
- Artikel 9: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen;
- Artikel 10: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten;
- Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren;
- Artikel 12: Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen;
- Artikel 13: Het is verboden om beschermde dier- en plantensoorten te vervoeren en onder zich te hebben.

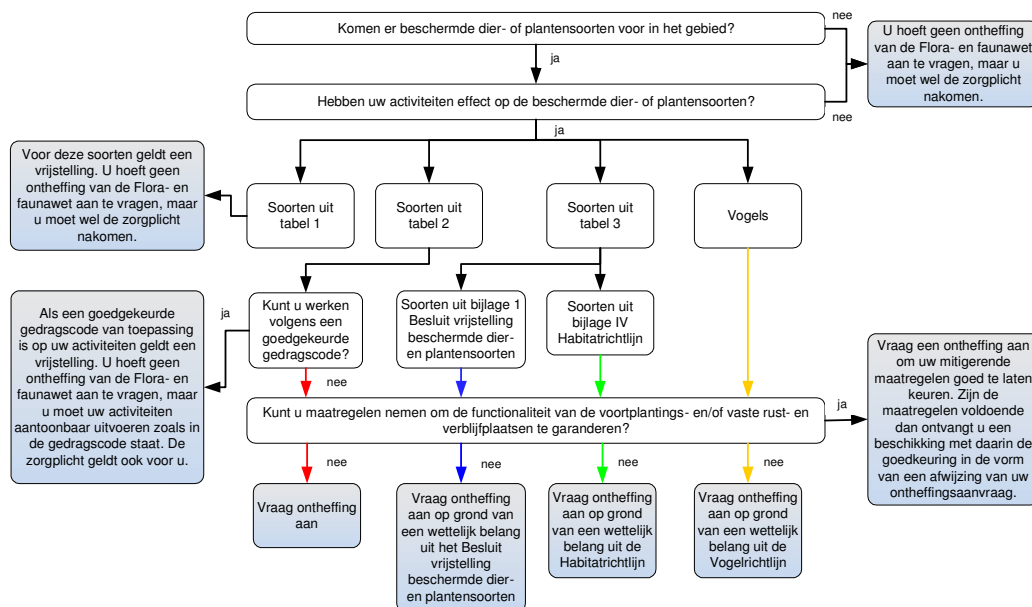
Beschermingsregimes

In 2005 is de Flora- en faunawet gewijzigd door een inwerking getreden Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB artikel 75 Flora- en faunawet). Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen (artikel 8 t/m 12, zie hierboven). Ook biedt de Flora- en faunawet voor bepaalde soorten en ingrepen vrijstellingen, mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan. In de huidige opzet van de Flora- en faunawet zijn beschermde soorten onderverdeeld in drie tabellen, elk met hun eigen beschermingsregime, en worden vogels apart behandeld (Figuur 2). De volgende drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- **Regime 1:** Hieronder vallen de zogenaamde *tabel 1-soorten*. Dit betreft een aantal beschermde, maar vrij algemene soorten in Nederland. De gunstige staat van instandhouding in Nederland is momenteel niet in het geding en ze staan niet vermeld in bijlage IV van de Habitatrichtlijn;
- **Regime 2:** Hieronder vallen de zogenaamde *tabel 2-soorten*. Dit betreft de 'overige beschermde soorten'. Deze soorten zijn beschermd en de gunstige staat van instandhouding in Nederland kan in het geding zijn. Ze staan niet vermeld in bijlage IV van de Habitatrichtlijn;
- **Regime 3:** Hieronder vallen de zogenaamde *tabel 3-soorten*. Dit betreft de 'strikt beschermde soorten'. Voor deze soorten geldt dat de gunstige staat van instandhouding in Nederland duidelijk in het geding is en/of dat ze vermeld staan in bijlage IV van de Habitatrichtlijn. De eerste groep betreft soorten die middels een Algemene Maatregel van Bestuur door de voormalig minister van LNV zijn aangewezen (AMvB bijlage 1-soorten). De tweede groep betreft soorten uit bijlage IV

van de Europese Habitatrichtlijn;

- **Vogels:** Vogels zijn niet in één van bovengenoemde tabellen opgenomen en worden onder de Flora- en faunawet apart behandeld. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar door gebruiken zijn jaarrond beschermd. Er worden vier categorieën van nesten onderscheiden die het hele jaar door zijn beschermd:
 1. *Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil);*
 2. *Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus);*
 3. *Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaatsen zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk);*
 4. *Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (bijvoorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).*

Figuur 2 Stroomschema voor activiteiten- en werkzaamheden die uitgevoerd worden vanwege ruimtelijke ontwikkeling en -inrichting (Uit: LNV, 2009)

Hoe te handelen bij het aantreffen van beschermde soorten

- **Tabel 1-soorten:** Voor soorten uit tabel 1 geldt sinds 23 februari 2005 een algemene vrijstelling die in het kader van de Flora- en faunawet wordt verleend bij, onder andere, ruimtelijke ontwikkelingen (AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet). Voor deze soorten hoeft daarom geen ontheffing te worden aangevraagd. De algemene zorgplicht (artikel 2) blijft wel onverminderd van kracht.
- **Tabel 2-soorten:** Wanneer activiteiten worden ondernomen die zijn te kwalificeren als bestendig gebruik of bestendig beheer en onderhoud of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor de artikelen 8 t/m 12, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van EL&I (voorheen LNV) goedgekeurde gedragscode. In zo'n code staat hoe u tijdens werkzaamheden schade aan beschermde planten en dieren voorkomt of minimaliseert. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en worden ingediend voor goedkeuring. Wanneer het niet mogelijk is de activiteiten via een goedgekeurde gedragscode uit te voeren, moeten mitigerende maatregelen worden genomen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen. Deze maatregelen moeten voorafgaand aan de activiteiten worden goedgekeurd door middel van een ontheffingsaanvraag. Als de maatregelen voldoende zijn krijgt men een beschikking met daarin de goedkeuring van de voorgenomen maatregelen. De goedkeuring wordt gegeven in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag. Er is namelijk geen ontheffing nodig doordat met de mitigerende maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet wordt voorkomen.
- **Tabel 3-soorten:** Dit zijn soorten die vermeld zijn in bijlage 1 van bovengenoemde AMvB, alsmede soorten die voorkomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en die daardoor een strikte bescherming genieten. In dit geval dient u mitigerende maatregelen te treffen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen. Deze maatregelen moeten voorafgaand aan de activiteiten worden goedgekeurd door middel van een ontheffingsaanvraag. Wanneer de maatregelen als voldoende worden beschouwd, krijgt men een beschikking met daarin de goedkeuring van de maatregelen. De goedkeuring wordt gegeven in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag. Er is namelijk geen ontheffing nodig doordat met de mitigerende maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet wordt voorkomen. Wanneer geen of onvoldoende mitigerende maatregelen kunnen worden genomen dient een ontheffing te worden aangevraagd op grond van een wettelijk belang uit het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (bijlage 1-soorten) of op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn (bijlage IV-soorten).
- **Vogels:** Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust (artikel 10), of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord (artikel 11), zijn verboden. De verbodsbepalingen van artikel 11 beperken zich bij vogels tot alleen de plaatsen waar gebroed wordt (nesten, holen en dergelijke), inclusief de functionele omgeving om het broeden succesvol te laten zijn,

én slechts gedurende de periode dat er wordt gebroed. In de praktijk betekent dit dat met name het broedseizoen (voor de meeste vogels 15 maart - 15 juli) dient te worden ontzien. Wanneer de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden zal in het algemeen niet snel een ontheffing nodig zijn. In de Flora- en faunawet wordt geen vast begrensde broedperiode gehanteerd. Indien een broedgeval wordt geconstateerd valt deze binnen de broedperiode, ongeacht de datum. Wanneer een jaarrond beschermd nest wordt aangetroffen en deze door de ingreep zal verdwijnen is een omgevingscheck nodig. Dit houdt in dat een deskundige moet vaststellen of in de omgeving voldoende gelegenheid bestaat voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden of te bouwen. Wanneer dit niet het geval is dan moet, voor zover mogelijk, een alternatief nest worden aangeboden. Is dit niet mogelijk dan zal een ontheffing moeten worden aangevraagd op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

2.2 Gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet is gericht op gebiedsbescherming, de aangewezen gebieden en het beschermingsregime dat daarbij hoort. Een ontheffing voor de Flora- en faunawet betekent niet automatisch een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet. Ook het omgekeerde geldt. Beide wetten staan naast elkaar!

In Nederland hebben veel natuurgebieden een beschermde status onder de Natuurbeschermingswet gekregen. Daarbij kunnen drie categorieën beschermingsgebieden worden onderscheiden:

- Natura 2000-gebieden
- Beschermde natuurmonumenten
- Wetlands

Onder Natura 2000-gebieden vallen de gebieden die op grond van de Vogelrichtlijn en/of Habitatrichtlijn zijn aangewezen. Voor al deze gebieden gelden instandhoudingsdoelen. De essentie van het beschermingsregime voor deze gebieden is dat deze instandhoudingsdoelen niet in gevaar mogen worden gebracht. Deze instandhoudingsdoelen zijn terug te vinden in de aanwijzingsbesluiten. Om dit toetsbaar te maken, kent de Natuurbeschermingswet 1998 voor projecten en andere handelingen (zowel bestaand als nieuw) die gevolgen voor soorten en habitats van de betreffende gebieden zouden kunnen hebben, een vergunningplicht. Een vergunning voor een project wordt alleen verleend wanneer zeker is dat de instandhoudingsdoelen van het gebied niet in gevaar worden gebracht. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken en wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de zogenaamde ADC-toets: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compenserende maatregelen). Redenen van economische aard kunnen ook gelden als dwingende reden van groot openbaar belang. Als prioritaire soorten of habitats deel uitmaken van de instandhoudingsdoelen mogen redenen van economische aard alleen gebruikt worden na toetsing door de Europese Commissie (LNV 2005).

Verlenen van vergunning op grond van Natuurbeschermingswet

Projecten en andere handelingen in of buiten een Natura 2000-gebied kunnen vergunningsplichtig zijn; de wet kent namelijk de zogenaamde externe werking. Ook als activiteiten buiten een beschermd gebied plaats zullen vinden en negatieve gevolgen kunnen hebben voor het gebied, moeten deze beoordeeld worden. Hierbij moeten ook cumulatieve effecten worden betrokken. Dit kan betekenen dat een plan of handeling op zich geen significant effect veroorzaakt maar in combinatie met andere handelingen of plannen wel. Ook dan is een vergunning noodzakelijk.

De Natuurbeschermingswet kent twee routes voor het verlenen van een vergunning. Als significante negatieve effecten op kunnen treden moet een passende beoordeling worden uitgevoerd. Als er wel effecten verwacht worden, maar deze zeker niet significant zullen zijn, kan worden volstaan met een Verslechterings- en Verstoringstoets (VV-toets).

Samengevat betekent dit dat er een drietal situaties mogelijk zijn:

1. Zeker geen negatief effect: Geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet nodig.
2. Mogelijk negatief effect maar zeker geen significant negatief effect: Verslechterings- en Verstoringstoets, afhankelijk van de uitkomst wordt al dan niet een vergunning verleend.
3. Kans op een significant negatief effect: Passende beoordeling (zwaardere procedure) noodzakelijk. Afhangelijk van de uitkomst wordt al dan niet een vergunning verleend.

Bij een kans op negatieve effecten is het aan te raden om in een vroeg stadium met het bevoegd gezag te overleggen over de te volgen procedure.

2.3 Soorten van de Nederlandse Rode Lijst

De Rode Lijst bevat een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of dreigen te verdwijnen. Dit wordt bepaald op basis van zeldzaamheid en/of negatieve trend. Doordat overheden en terreinbeherende organisaties bij hun beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijsten, wordt gehoopt dat van de nu bedreigde organismen er in de toekomst een aantal niet meer bedreigd zal zijn en dus van de Rode Lijst afgevoerd kan worden. De Rode Lijst-soorten worden ingedeeld in de volgende categorieën, met de daarbij behorende trend en zeldzaamheid:

1. uitgestorven op wereldschaal: maximaal afgenomen en nu afwezig op wereldschaal;
2. in het wild uitgestorven op wereldschaal: maximaal afgenomen en nu in het wild afwezig op wereldschaal, maar in Nederland nog wel in gevangenschap gehouden of gekweekt;
3. verdwenen uit Nederland: maximaal afgenomen en nu afwezig in Nederland;
4. in het wild verdwenen uit Nederland: maximaal afgenomen en nu in het wild afwezig in Nederland, maar in Nederland nog wel in gevangenschap gehouden of gekweekt;
5. ernstig bedreigd: zeer sterk afgenomen en nu zeer zeldzaam;

6. bedreigd: sterk afgenomen en nu zeldzaam tot zeer zeldzaam, of zeer sterk afgenomen en nu zeldzaam;
7. kwetsbaar: matig afgenomen en nu vrij tot zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen en nu vrij zeldzaam;
8. gevoelig: stabiel of toegenomen maar zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen maar nog algemeen.

Rode lijsten hebben geen juridische status. Als een soort op de lijst komt, is deze niet automatisch beschermd. Daarvoor moet de soort worden aangewezen onder de Flora- en faunawet. De Rode lijsten helpen daarbij. Deze lijsten worden ook gebruikt om te toetsen of de beleidsdoelen over biodiversiteit worden gehaald.

3 Huidige natuurwaarde onderzoeksgebied

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied aan de Groningerweg te Eelderwolde bestaat uit twee afzonderlijke delen, het perceel met nummer 23 en het perceel met de nummers 27 en 27a. Landschappelijk gezien zijn deze percelen zeer vergelijkbaar. Bij beide percelen gaat het om de oeverzone van het Paterswoldsemeer en de daarachter gelegen moerassige bosschage. Nabij de oever van het meer zijn drie kleine woningen gesitueerd, al dan niet met kleine schuurtjes elders in het bosperceel.

Figuur 3 Het perceel aan de Groningerweg 23 (links) en de percelen aan de Groningerweg 27 en 27a.

Hoewel het veldbezoek in een periode plaats vond waarin de vegetatie nog niet sterk tot ontwikkeling was gekomen, viel op dat de ondergroei van de bosschages op de talrijk aanwezige Gewone braam (*Rubus fruticosus*) na, marginaal is ontwikkeld en zeer soortenarm is. Buiten de Gewone braam komt Wijfjesvaren (*Athyrium filix-femina*) vrij algemeen voor in beide deelgebieden.

Deze lage soortenrijkdom heeft een direct verband met het bodemtype in het gebied. Deze bestaat uit een zeer drassige veenbodem, met daarop een dikke laag bladeren. Daarnaast is de mate van beschaduwing door de bomen zodanig hoog, dat slechts weinig planten voldoende licht kunnen opvangen voor de groei.

Een voorheen aanwezig houtsnipperpad is opgehoogd met woudzand. Zowel het oorspronkelijke houtsnipperpad als het huidige zandpad hebben geen ecologische waarde. Op de percelen met de nummers 27 en 27a zijn de paden nog in hun oorspronkelijke staat aanwezig.

De boomlaag bestaat voor een vrij groot deel uit Zwarte els (*Alnus glutinosa*). Daarnaast komen enkele andere boomsoorten in lagere dichtheden voor. De dichtheid aan vogels was ten tijde van het veldbezoek laag. Er werden uitsluitend algemene soorten waargenomen, zoals de Vink (*Fringilla coelebs*), de Winterkoning (*Troglodytes troglodytes*) en de Grote bonte specht (*Dendrocopos major*).

3.2 Speciale Beschermingszones

Het plangebied maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied of de EHS. In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen wettelijk beschermde gebieden waarop de ingreep een negatief effect zou kunnen hebben. De meest nabijgelegen wettelijk beschermde gebieden, de Natura 2000-gebieden Drentsche Aa-gebied en Zuidlaardermeergebied bevinden zich op een afstand van circa 5,5 km van het plangebied. De EHS ligt vlakbij het plangebied, maar de ingrepen zullen hierop niet van invloed zijn.

3.3 Bronnenonderzoek

Het Natuurloket geeft een eerste indruk van mogelijk aanwezige beschermde soorten. Per soortgroep wordt aangegeven met welke nauwkeurigheid deze in het verleden is onderzocht en hoeveel beschermde soorten daarbij zijn aangetroffen.

Op grond van de gegevens van het Natuurloket werd vastgesteld dat het kilometerhok 233-576, waarbinnen het plangebied zich bevindt, in het verleden voor de meeste soortgroepen niet of slecht is onderzocht (Tabel 1). Alleen dagvlinders zijn goed en vrij recent geïnventariseerd. Naast enkele lichtbeschermde soorten (tabel 1 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet) en vogels zijn vier strengbeschermde zoogdiersoorten, één strengbeschermde soort dagvlinder en één strengbeschermde libellensoort waargenomen (tabel 2/3 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet). Bij de zoogdieren betreft het vermoedelijk enkele soorten vleermuizen die in de omgeving goede mogelijkheden vinden om te foerageren. Vermoedelijk is de strengbeschermde libellensoort Groene glazenmaker (*Aeshna viridis*) in het betreffende km-hok waargenomen. Welke strengbeschermde dagvlindersoort in het km-hok is waargenomen is onduidelijk.

Het plangebied heeft slechts een beperkte omvang maar beschikt, in vergelijking met andere delen binnen het km-hok, over vrij vergelijkbaar habitat. Dit is voor vleermuizen geschikt als foerageergebied, maar beschermde dagvlinder- en libellensoorten zijn er niet te verwachten. Het is dan ook niet noodzakelijk om aanvullende gegevens aan te schaffen bij het Natuurloket.

Tabel 1 Rapportage Natuurloket voor kilometerhok 233-576. FF 1 = aantal soorten van tabel 1 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet, FF 2/3 = aantal soorten van tabel 2 of 3 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet, FF vogels = aantal vogels vallend onder de FF-wet. Vogels worden in de FF-wet apart behandeld en zijn derhalve niet in de tabellen 1, 2 of 3 opgenomen, RL = aantal Rode Lijst soorten.

Soortgroep	FF 1	FF 2/3	FF vogels	RL	volledigheid onderzoek	onderzoekperiode
vaatplanten	2	-	-	3	onbepaald	1990-2010
libellen	-	1	-	2	matig	2000-2010
dagvlinders	-	1	-	1	goed	2000-2010
amfibieën	2	-	-	-	matig	2000-2010
reptielen	-	-	-	-	niet	2000-2010
vissen	-	-	-	-	slecht	2000-2010
vogels	-	-	125	25	slecht/matig	2000-2010
zoogdieren	6	4	-	1	slecht	2000-2010

3.4 Waargenomen soorten

In onderstaande tekst is per soortgroep aangegeven welke beschermde soorten tijdens het veldbezoek op 21 maart 2013 zijn waargenomen of waarvan het zeer waarschijnlijk wordt geacht dat de soorten in het plangebied voorkomen.

Vaatplanten

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied geen beschermde soorten aangetroffen. Ook werden geen soorten van de Rode Lijst waargenomen. Op grond van de aangetroffen vegetaties en terreinkenmerken worden geen beschermde soorten verwacht.

Libellen

Het veldbezoek werd afgelegd in een periode die ongeschikt is voor de inventarisatie van libellen. Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied dan ook geen libellen waargenomen. Op grond van de aangetroffen terreinkenmerken worden geen beschermde soorten libellen verwacht.

Dagvlinders

Het veldbezoek werd afgelegd in een periode die ongeschikt is voor de inventarisatie van dagvlinders. Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied dan ook geen dagvlinders waargenomen. Op grond van de aangetroffen terreinkenmerken worden geen beschermde soorten dagvlinders verwacht.

Amfibieën

Het veldbezoek werd afgelegd in een periode die ongeschikt is voor de inventarisatie van amfibieën. Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied dan ook geen amfibieën waargenomen. Op grond van de aangetroffen terreinkenmerken en de verspreidingsgegevens van amfibieën in Nederland, zijn hooguit enkele lichtbeschermde amfibieënsoorten in het plangebied te verwachten. De belangrijkste te verwachten

soorten zijn de Bruine kikker (*Rana temporaria*) en de Kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*).

Vogels

Tijdens het veldbezoek werden zes vogelsoorten aangetroffen. Geen van de soorten staat op de Nederlandse Rode Lijst, ze komen in Nederland algemeen voor (zie Bijlage I). Alle waargenomen soorten worden beschermd onder de Flora- en faunawet, zoals bijna alle in Nederland voorkomende vogelsoorten. De nesten van de waargenomen soorten zijn niet jaarrond beschermd. Soorten met jaarrond beschermde nesten zijn niet te verwachten.

Zoogdieren

Tijdens het veldbezoek werden in het plangebied sporen van de Mol (*Talpa europaea*) aangetroffen. Dit betreft een lichtbeschermd soort (tabel 1 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet). Op grond van de aangetroffen terreinkenmerken worden in het plangebied geen verblijfplaatsen van andere beschermde soorten verwacht. Wel is het waarschijnlijk dat enkele soorten vleermuizen van het plangebied gebruik maken als foerageergebied, maar deze functie wordt door de voorgenomen ingrepen niet aangetast.

Overige soortgroepen

Tijdens het veldbezoek is vastgesteld dat de huidige inrichting het plangebied ongeschikt maakt voor overige beschermde soorten.

3.5 Gebiedspotenties

Momenteel heeft het plangebied een betrekkelijk lage natuurwaarde. De soortendiversiteit is zeer beperkt en zal zich waarschijnlijk niet snel vergroten. Dit hangt samen met de hoge mate van beschaduwing van het perceel door de aanwezige bomen, maar met name ook met de zeer vochtige toestand in het gebied. Langs de iets drogere randen van de percelen die meer in de zon liggen, kan echter de natuurwaarde worden verhoogd door de aanplant van nectarrijke plantensoorten.

De belangrijkste potenties van het gebied zijn er voor dagvlinders. Met name aanplant van Vuilboom of Sporkehout (*Rhamnus frangula*) is aanbevelenswaard binnen de iets drogere, meer zonbeschenen delen van het plangebied. Deze struik biedt een groot nectaraanbod aan vlinders en diverse andere insecten en is bovendien de waardplant van de Citroenvlinder (*Gonepteryx rhamni*). Deze soort past qua biotoopvoorkeur goed in het gebied. Het toestaan van de groei van Look-zonder-look (*Alliaria petiolata*) en Grote brandnetel (*Urtica dioica*) binnen de drogere delen van het gebied geeft mogelijkheden voor vestiging van het Oranjetipje (*Anthocharis cardamines*), Het Landkaartje (*Araschnia levana*) en de Gehakkelde aurelia (*Polygonia c-album*). Deze dagvlinderssoorten tolereren een iets hogere mate van beschaduwing. Als nectarplant kan eveneens worden overwogen om langs de oever van het meer Koninginnenkruid (*Eupatorium cannabinum*) aan te planten, teneinde ook de vlinders in de nazomer van voldoende nectar te voorzien.

Het voorkomen van amfibieën kan worden gestimuleerd door de aanwezige sloten te

schonen en te onderhouden. Door het verwijderen van de laag ingevallen blad en de sloten iets uit te diepen, ontstaan voortplantingsmogelijkheden voor de Bruine kikker en kleine watersalamander, die kleinere watergangen verkiezen boven grotere wateroppervlakken zoals van het Paterswoldsemeer.

De potentie voor andere soortgroepen is lager. Grondgebonden zoogdieren zijn vanwege de vochtigheid van de bomen nauwelijks in het gebied te verwachten. Er zijn geen mogelijkheden voor verbetering van deze situatie. Voor broedvogels zijn de mogelijkheden in de aanwezige bomen vrij beperkt. Middels de plaatsing van een aantal nestkasten kunnen de kansen iets worden vergroot, maar de verwachting is niet dat een grote diversiteit aan vogels het gebied zal betrekken.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Gevolgen van de ingreep en mitigerende maatregelen

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde soorten aangetroffen waarop de ingreep negatieve effecten zal hebben. Wel werd buiten de zes beschermde vogelsoorten de lichtbeschermde Mol aangetroffen. Deze soort valt binnen het lichtste beschermingsregime (tabel 1 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet), waarvoor sinds 23 februari 2005 een algemene vrijstelling in het kader van de Flora- en faunawet wordt verleend bij, onder andere, ruimtelijke ontwikkelingen.

Er zijn geen sporen aangetroffen van vleermuizen. De kans dat vleermuizen de aanwezige bebouwing gebruiken als verblijfplaats is vanwege de aard van de bebouwing met een grote mate van zekerheid uit te sluiten. Wel kunnen in en rond het plangebied foeragerende vleermuizen voorkomen. Negatieve effecten van de nieuwbouw in het gebied op het foerageergebied van vleermuizen zijn uit te sluiten.

Nesten van vogels zijn in het gebied niet aangetroffen. Het is echter niet uit te sluiten dat enkele algemene vogels van bos en struweel in het gebied tot broeden komen. Nesten van deze soorten zijn echter niet jaarrond beschermd. Bij eventuele kap van bomen dient te worden gecontroleerd of er broedvogels in aanwezig zijn. Wanneer dit het geval is dient met de kap te worden gewacht tot de nestactiviteit is beëindigd.

De ophoging van het houtsnipperpad met woudzand heeft niet geleid tot verslechtering van de natuurwaarden in het gebied. Omdat de ophoging niet heeft geleid tot een voldoende verbetering van de begaanbaarheid, dient het pad echter op een andere manier te worden verstevigd. Een vlonderpad is hiervoor een mogelijke optie. Verwijdering van het opgebrachte woudzand wordt niet noodzakelijk geacht.

Om de natuurwaarde van het gebied te verhogen wordt aanbevolen enkele plantensoorten in het gebied aan te planten. De beste locaties hiertoe liggen in de drogere delen van het gebied, op die plaatsen waar het meeste zonlicht doordringt. Aanplant van Vuilboom, Koninginnenkruid en Look-zonder-look is aanbevelenswaard, waarbij dient te worden aangegeven dat enige verruiging met Grote brandnetel voor verschillende soorten dagvlinders eveneens de mogelijkheden vergroot.

Om amfibieën betere mogelijkheden te geven in het gebied wordt aanbevolen om de aanwezige sloten te schonen. De dikke laag ingevallen blad en de daaronder gelegen sliblaag zorgen voor een weinig ideale situatie voor voortplanting van amfibieën. Wanneer deze voedselrijke laag wordt verwijderd en de waterdiepte wordt vergroot nemen de kansen voor met name de Bruine kikker en Kleine watersalamander toe.

4.2 Eindconclusie

De voorgenomen ingrepen in het plangebied zullen geen effecten hebben op strengbeschermde soorten. het aanvragen van ontheffingen in het kader van de Flora- en faunawet is dan ook niet noodzakelijk. Wel blijft voor alle aanwezige soorten de zorgplicht gelden. Dit houdt in dat dieren tijdens de ingreep in het landschap de kans dienen te krijgen te vluchten naar een nieuw leefgebied.

In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen Natura 2000-gebieden of gebieden die deel uitmaken van de EHS waarop de ingreep een negatief effect zou kunnen hebben.

5 Literatuur

- Anonymus. 1979. Richtlijn 70/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand. *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* Nr. L 103 van 25/04/1979: 1-18.
- Anonymus. 1992. Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna. *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* Nr. L 206 van 22/07/1992: 7-50.
- Anonymus. 1998. Wet van 25 mei 1998, houdende regels ter bescherming van in het wild levende planten- en diersoorten (Flora- en faunawet). *Staatsblad* 402: 1-37.
- Anonymus. 2000. Besluit van 28 november 2000, houdende aanwijzing van dier- en plantensoorten ingevolge de Flora- en faunawet (Besluit aanwijzing dier- en plantensoorten Flora- en faunawet). *Staatsblad* 523: 1-11.
- LNV. 2004. *Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van ..., TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.*
- LNV. 2005. *Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998.* Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- LNV. 2009. *Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.* Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

Bijlage I Waargenomen soorten in het plangebied en hun beschermingsstatus

Alle vermelde soorten zijn waargenomen in het plangebied tijdens het veldbezoek op 21 maart 2013. FF: nummer = nummer van de tabel uit AMvB artikel 75 Flora- en faunawet waarin een onder deze wet beschermde soort is opgenomen (Tabel 1, 2 of 3), vogels zijn niet in één van deze tabellen opgenomen en zijn daarom aangegeven met +; RL: status van soort met vermelding op de Nederlandse Rode Lijst; 0 = uitgestorven op wereldschaal, 1 = in het wild uitgestorven op wereldschaal, 2 = verdwenen uit Nederland, 3 = in het wild verdwenen uit Nederland, 4 = ernstig bedreigd, 5 = bedreigd, 6 = kwetsbaar, 7 = gevoelig, - = niet op Rode Lijst (LNV 2004).

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	FF	RL
Vaatplanten			
Gewone braam	<i>Rubus fruticosus</i>	-	-
Gewoon speenkruid	<i>Ficaria verna verna</i>	-	-
Grote brandnetel	<i>Urtica dioica</i>	-	-
Haagwinde	<i>Calystegia sepium</i>	-	-
Hondsdrif	<i>Glechoma hederacea</i>	-	-
Hulst	<i>Ilex aquifolium</i>	-	-
Klimop	<i>Hedera helix</i>	-	-
Krokus	<i>Crocus</i>	-	-
Paardenbloem	<i>Taraxacum officinale</i>	-	-
Pitrus	<i>Juncus effusus</i>	-	-
Riet	<i>Phragmites australis</i>	-	-
Vogelmuur	<i>Stellaria media</i>	-	-
Wijfjesvaren	<i>Athyrium filix-femina</i>	-	-
Wilde kamperfoelie	<i>Lonicera periclymenum</i>	-	-
Wilgenroosje	<i>Chamerion angustifolium</i>	-	-
Zachte berk	<i>Betula pubescens</i>	-	-
Zomereik	<i>Quercus robur</i>	-	-
Zwarte els	<i>Alnus glutinosa</i>	-	-
Vogels			
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>	+	-
Koolmees	<i>Parus major</i>	+	-
Roodborst	<i>Erithacus rubecula</i>	+	-
Staartmees	<i>Aegithalos caudatus</i>	+	-
Vink	<i>Fringilla coelebs</i>	+	-
Winterkoning	<i>Troglodytes troglodytes</i>	+	-
Zoogdieren			
Mol	<i>Talpa europaea</i>	1	-

